

„СВЕВЛАД“ – www.svevlad.org.rs

Јасмина Трајков: Рад Владислава Тителбаха на истраживању и представљању српског културно-историјског и етногр. наслеђа
Објављено: јануар, 2019.

Јасмина Трајков

Рад Владислава Тителбаха на истраживању и представљању српског културно-историјског и етнографског наслеђа*

Апстракт: У тексту је приказан рад сликара и графичара чешке националности Владислава Тителбаха (1847-1925) на истраживању српског историјског, етнографског, културног и уметничког наслеђа. Овим послом, Тителбах се најпре бавио сам, а потом у оквиру делатности Српског ученог друштва, чији је био члан од 1885. године. У периоду од 1884-1887. радио је илустрације за потребе албума краљице Наталије Обреновић. Тителбах је две године живео и радио у Јагодинама као предавач у Нижој гимназији, а међу његовим радовима очувани су и они са мотивима из овог града.

Кључне речи: Владислав Тителбах, Српско учено друштво, етнографска истраживања, краљица Наталија Обреновић, национална уметност

*

У проучавању српске културе 19. века име Владислава Тителбаха, сликара и графичара (1847-1925) није могуће заобићи. Његов рад се заснивао на прикупљању грађе која би показала сву особеност српске историје, територије и народа. Радио је, такође, као сарадник домаћих и страних илустрованих листова, а неко време и као декоратер у Народном позоришту у Београду. Био је члан Српског ученог друштва од 1885. године. Отац је Стојана Тителбаха (1874-1917), познатог српског архитекте, који је, између осталих здања пројектовао и Нови двор у Београду.¹

---

* **Корени VII**, *Историјски архив Јагодина*, Јагодина, 2009. Стр. 23-30.
УДК: 39:929 Тителбах В.

¹Д. Ђурић–Замоло, Градитељи Београда 1815-1914, Београд 1981.

Иза Владислава Тителбаха је остао велики број радова који још увек нису целовито проучени. Већина има етнографску тематику, а неки су данас једини преостали документи о изгледу и постојању делова ишчезлих ношњи, орнамената или неких споменика.

Тителбах је радио и у Јагодини као професор у Нижој гимназији, али у граду није сачувано ни једно оригинално дело ове значајне личности уметничког и културног живота Србије 19. века. Траг о његовом боравку у граду представља разгледница из тридесетих година 20. века, која се налази у збирци Завичајног музеја. На њој је репродукован цртеж ведуте Јагодине из 1883. године са Тителбаховим потписом.²

Други музеји у Србији чувају значајан број радова овог ствараоца. Највећу збирку има Етнографски музеј у Београду у којој су заступљени акварели, цртежи и скице претежно са етнографском тематиком.³ Следи Галерија Матице српске где се налази око стотину његових радова који су приказани на изложби 1989. године.⁴ У Београду, Тителбахова дела у својим збиркама поседују Историјски музеј Србије, Музеј позоришне уметности, Музеј града Београда и Народни музеј. Од осталих градова у Србији, музеји у Лесковцу, Ужицу и Шапцу, док је у инвентарној књизи Народног музеја у Нишу забележено постојање акварела „Караула у Нишу“ из 1878. године, али ово дело данас није очувано.

Владислав Тителбах је рођен у Чешкој, у месту Ленешнице у близини Прага.⁵ Школовао се у Прагу на Техничкој школи и упоредо похађао сликарску школу. У Нови Сад је дошао 1872. године и ту је радио као професор реалке, а предавао је математику и нацртну геометрију.⁶ Дружио се са Светозаром Милетићем, Михаилом Политом-Десанчићем и другим истакнутим словенофилима. У Новом Саду је радио и као илустратор шаљивог рукописног листа «Камила» који је излазио у Јовичићевој гостионици „Код Камиле“.⁷ Овај лист, значајан у изучавању наше карикатуре и сатире, су од 1873. иницирали, руком писали и визуелно уобличавали Јован Јовановић Змај и Илија Огњановић-Абуказем. У другом броју из 1874. године, на последњој страници,

---

² Ј. Грујић, Разгледнице Јагодине из збирке Завичајног музеја у Јагодини 1901-1940. Прилог познавању сликовних извора за Историју Јагодине прве половине XX века, Корени IV, Јагодина 2006, 106; Јагодина 1883, цртеж Владислава Тителбаха, Завичајни музеј Јагодина, збирка разгледница, инв. бр.191.

³ В. Тителбах, Аквареле и цртежи, Етнографски музеј у Београду, посебна издања, св. 2, Београд 1931.

⁴ Б. Голубовић, Владислав Тителбах (1847-1925), Нови Сад 1989. (каталог изложбе)

⁵ Право име Тителбаха било је Франц Ладислав Тителбах, в: Л. Шелмић, Галерија Матице српске, у: Галерија Матице српске, Нови Сад 2001, 253.

⁶ Б. Голубовић, нав. дело, 1.

⁷ Исто.

објављена је стрип-шала, чији је аутор био Тителбах. Састављена је од осам цртежа који су рађени мастилом са текстом у стиховима испод.⁸

Тителбах је учествовао у издавању првог броја часописа Орао – велики илустровани календар који је објављен 1875. године. Његов уредник је био Стеван В. Поповић.⁹ У овом часопису се све до 1897. године могу пронаћи бројне илустрације са Тителбаховим потписом.¹⁰

Тителбах је прешао у Београд 1875. и радио као професор геометријског цртања и краснописа у Првој београдској гимназији, а затим и у Учитељској школи.¹¹ Следеће године појављује се у јавности као сарадник страних илустрованих листова. У њима је објављивао цртеже са догађајима из српско-турског рата. Судећи према очуваним радовима, Тителбах је 1878. боравио у Нишу и Лесковцу, да би се следеће године поново нашао у Београду. Из тог времена потиче цртеж тушем на картону који приказује панораму Београда са околином, а сигниран је на немачком језику.¹² Био је и извештач-илустратор из српско-бугарског рата 1885. године.

Између 1880. и 1882. радио је у Јагодини као професор у Нижој гимназији. Школске 1880/81 предавао је аритметику, алгебру и космографију¹³, а 1881/82 немачки језик.¹⁴ О његовом раду сведочи и документ о распореду испита у јагодинској гимназији при крају 1879/80 школске године од 13. маја 1880. Тителбах се ту помиње као председник испитне комисије за предмете основи хемије и земљопис.¹⁵ У попису предавача у јагодинској Нижој гимназији за школску 1882/83. његовог имена више нема и закључујемо да је у граду боравио до краја школске 1882. године.

---

⁸ О пионирима стрипа у Србији, в: С. Ивков, 60 година стрипа у Србији, Суботица 1995.

⁹ Орао. Велики илустровани календар за просту 1875. годину која има 365 дана, Нови Сад 1875.

¹⁰ Орао. Велики илустровани календар за просту 1875. годину која има 365 дана, Нови Сад 1875, стуб 1-2, 4344, 69-70, 97-98; Орао. Велики илустровани календар за годину 1881. која је проста, има 365 дана, Нови Сад 1881, стуб 48, 49-50, 55-56; Орао. Велики илустровани календар за годину 1883. која је проста, има 365 дана, Нови Сад 1883, стуб 45-46, 69-70, 109-110; Орао. Велики илустровани календар за годину 1884. која је преступна, има 366 дана, Нови Сад 1883, 15-16; Орао. Велики илустровани календар за годину 1887. која је проста, има 365 дана, Нови Сад 1886, 31-32; Орао. Велики илустровани календар за преступну 1888. годину која има 366 дана, Нови Сад 1875, 95-96; Орао. Велики илустровани календар за годину 1889. која је проста, има 365 дана, Нови Сад 1888, стуб 31-32, 49-50, 57-58; Орао. Велики илустровани календар за годину 1890. која је проста, има 365 дана, Нови Сад 1889, стуб 23-24, 25-26, 95-96; Орао. Велики илустровани календар за годину 1895. која је проста, има 365 дана, Осек 1894, 45-46, 47-48, 49-50, 83-84, 115-116, Орао. Велики илустровани календар за годину 1897. која је проста, има 365 дана, Велика Кикинда 1896, стуб 17-18, 45-46, 75-76.

¹¹ Б. Голубовић, нав. дело, I

¹² Музеј града Београда, инв.бр. У 941.

¹³ Космографија је подразумевала учење о сунчевом систему и «непокретницима» са кратким историјским прегледом развитка ове науке.

¹⁴ Од јагодинске реалчице до Гимназије у Светозареву 1869 – 1969, Светозарево 1969, 43-44.

¹⁵ Б. Перуничкић, Град Светозарево 1806-1915, Београд 1975, 1243-1244.

Тителбах се вратио у Београд где је наставио рад као професор цртања и краснописа у Учитељској школи и геометријског цртања у Првој београдској гимназији.¹⁶ Ангажован је на изради илустрација за народну песму «Иво Сенковић и ага од Рибника»¹⁷, а очуван је и нотес из 1883. године са цртежима детаља из београдских паркова и околине града.¹⁸

Укључио се у круг истакнутих личности у културном животу престонице Србије у којој је општа културна клима током друге половине XIX века прожета тежњом за истраживањем, проучавањем и презентовањем историјских, уметничких, етнографских и природних особености српске земље. Као словенофил и поштовалац српске историје и културе, Тителбах се заинтересовао за рад на прикупљању културно-историјске и етнографске грађе из Србије. Овим послом се најпре бавио у слободно време и без ичије материјалне помоћи, да би се затим прикључио Српском ученом друштву, доневши на увид албум својих остварења и захтев за материјалну подршку како би наставио рад на терену.¹⁹ Занимљиво је да је Тителбах у распореду истраживачког пута што га је приложио Српском ученом друштву 1884, говорећи о потреби прикупљања културноисторијског материјала у пожаревачком округу, напоменуо: “Узгред снимају оно (што би мени дало слободном руком много посла, а не би се могло ни тако тачно израдити, како треба): увек фотографично мојим малим путничким апаратом”.²⁰ Тителбах је радо и често користио свој фото апарат путујући по Србији а, касније је у атељеу, према тим фотографијама урадио многобројне илустрације.²¹ Сматра се да је управо Тителбах обавио прва фотографска снимања манастира Студенице 1885. године, с обзиром на то да до данас нема сачуваних фотографија нити било каквог писаног трага о снимању овог српског средњовековног манастира пре наведеног датума.²²

У Србији је, почетком 19. века, дошло до формирања националне државе и национално, у многоме, одређује циљеве политичког и културног рада. Започео је период војних и политичких активности у циљу борбе за ослобођење и уједињење српског народа као и конституисање верских, просветних и културних националних институција. Истицао се значај формирања националне уметности и културе уопште, а носиоци овог развоја биле су бројне јавне личности и националне институције.²³ Поред Матице српске, најстарије

---

¹⁶ В. Краут, Цртежи српских уметника 19. века 1800 – 1900, Београд 1974, 30.

¹⁷ Б. Голубовић, нав. дело, 4.

¹⁸ Тителбахов нотес са цртежима са 10 листова, 1883, оловка, 19 x 11,5 cm, Музеј града Београда, инв.бр. У 440.

¹⁹ Б. Голубовић, нав. дело, 2.

²⁰ Б. Перунички, Српско учено друштво 1865-1886 и Српска академија наука 1886-1893, Београд 1973, 604.

²¹ М. Тодић, Фотографија и слика, Београд 2001.

²² Иста, Илустрације и фотографије 1689-1924, у: Благо манастира Студенице, Галерија САНУ, Београд 1988, 311-312.

²³ Н. Макуљевић, Уметност и национална идеја у XIX веку, Београд 2006, 15-39.

националнокултурне установе, основане 1826. године, оснива се, 1841. године, Друштво Србске Словесности које прераста у Српско учено друштво, 1864-1892, и потом 1886. у Српску краљевску академију. Ове институције водила су истраживања српског историјског, етнографског, културног и уметничког наслеђа, а у оквиру њих је започета и музејска пракса. Посебан допринос српској култури остварен је кроз одбор за уметност чиме се истакао и признао значај уметности и уметничког наслеђа у српској националној култури.²⁴

Стојан Новаковић је 1872. године Српском ученом друштву изнео предлог и нацрт за оснивање историјско–етнографског музеја.²⁵ У њему би се, по речима овог угледног историчара и државника, под истим кровом наша «заједница наша у свеколикој њеној разноликости, музеј српства, у коме би се под једним кровом састале наше разноликости, споменици наше досадашње истинске културе.»²⁶ У музеју би било приказано народно одело (на луткама и појединачно), народна индустрија (предење, ткање, грнчарија), накит, архитектура кућа, посуђе, намештај. Експонати би били аутентични предмети и акварели са етнографским представама. Ова идеја је реализована тек 1879, када је Уметнички одбор Српског ученог друштва покренуо рад на прикупљању етнографске збирке у сликама.²⁷ У ту сврху послат је најпре сликар Ђорђе Миловановић у околину Космаја „да прецртава домаће ствари, стаје и лица“.²⁸ Драгиша Милутиновић је путовао 1881, следеће године поново Ђорђе Миловановић, а пријавио се и сликар Милош Тенковић. Током 1883. године није било путовања, а следеће године послати су Миловановић и Тителбах. Као резултат сарадње са Српским ученим друштвом, Тителбах је 1885. године предложен за редовног члана Уметничког одбора ове институције. Био је и члан Друштва за уметност, основаног у Београду септембра 1883. године.²⁹

Највероватније је да је активност у обиласку српске земље по налогу Српског ученог друштва донела Тителбаху важан ангажман од стране краљице Наталије Обреновић. Након сликара Ђорђа Крстића, Тителбах и Ђорђе Миловановић су 1884. године наставили израду илустрација за албум који је краљица желела да има. Рад на албуму започет је 1881. године, а осмишљен је тако да презентује српски народ и земљу кроз представе националног костима,

---

²⁴ Педесетогодишњица Српске краљевске академије 1886-1936, књ. 1, Посебна издања СКА, књ. СХVI, Споменице, књ. 7, Београд 1939-1941.

²⁵ С. Новаковић, Српски историјско-етнографски музеј. Предлог и нацрт, Гласник СУД, Београд 1872, 336-356; П. Влаховић, Начело народности у делу Стојана Новаковића, Стојан Новаковић. Личност и дело, поводом 150-годишњице рођења, Београд 1995, 500, 503-504; Љ. Раденковић, Погледи Стојана Новаковића на народну културу, Стојан Новаковић. Личност и дело, 411-412; С. Кнежевић, Стојан Новаковић и његово интрересовање за етнографију, Стојан Новаковић. Личност и дело, 481-497.

²⁶ С. Новаковић, нав. дело, 347.

²⁷ Гласник СУД, књ. L, 1881, 604.

²⁸ М. Јовановић, Ђока Миловановић 1850–1919, 51-57.

²⁹ Списак чланова Друштва за уметност: Архив Србије, Поклони и откупи, к. 147, р. 143; Први председник овог друштва био је професор Стеван Каћански, потпредседник професор Михаило Валтровић, а директор сликар Ђорђе Миловановић, Преодница, бр. 1, 15-16.

ентеријера и екстеријера кућа, народног живота, занатских радионица, јунака, престоница, историјских споменика и природних лепота.³⁰ Важног удела у његовом креирању, од 1885. године, имао је Милан Ђ. Милићевић, једна од најпознатијих личности из књижевног, културног и научног живота Србије у другој половини XIX века. Он је краљици давао савете, мишљење и вршио корекцију радова предвиђених да се нађу у албуму. Његов дневник је главни извор на основу ког се може извршити покушај реконструкције изгледа и састава ове краљичине замисли.³¹

Судбина албума може се пратити до краја 1887. године, до када је Тителбах био ангажован на овом послу. Илустрације припремане за албум, рађене су у техници акварела. Очувана су два Тителбахова рада у овој техници датирана у 1886. годину Ваљевка и Девојка из Ниша (Сићево).³² Такође, у Народном музеју у Ужицу чува се акварел на картону из исте године на коме је представљена девојка у народној ношњи.³³ С обзиром на то да ови акварели датирају из времена рада на краљичином албуму, могло би се претпоставити да су рађени у ту сврху. Уколико би наведена претпоставка била тачна, било би то сведочанство о изгледу албума краљице Наталије Обреновић.³⁴

Тителбахови радови са представама народних типова из различитих крајева Србије као и ведута градова и значајних споменика, налазе се међу илустрацијама књиге Владимира Карића „Србија, опис земље, народа и државе“ која је објављена 1887. године.³⁵ Једна од њих је и „Јагодина виђена са Ђурђевог брда“, датирана у 1885. годину, где се с десна види уметник са шеширом на глави како седи под сунцобраном и црта држећи велики скицен блок у рукама

³⁰ Ј. Трајков, Албум краљице Наталије Обреновић, Крушевачки зборник 13, Крушевац 2008, 101-121.

³¹ Дневник Милана Ђ. Милићевића, Архив САНУ, историјска збирка, бр. 9327.

³² В. Тителбах, Аквареле и цртежи, Етнографски музеј у Београду, посебна издања, св. 2, Београд 1931.

³³ Девојка у ношњи, 1886, акварел на картону, 50 x 40 cm, Народни музеј Ужице, инв. бр. 1817.

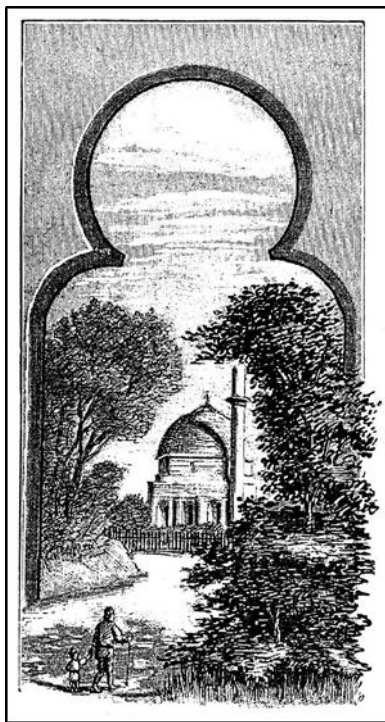
³⁴ Ј. Трајков, нав. дело, 106-112.

³⁵ В. Карић, «Србија: опис земље, народа и државе», Београд 1887.

(сл. 1).³⁶ Од осталих илустрација везаних за Јагодину, приказана је и џамија (сл. 2) и сељанка из Јагодинске Мораве (сл. 3).³⁷

На основу Тителбахових радова могућ је покушај праћења његових даљих активности. Да је наставио са путовањима, сведоче два цртежа из Галерије Матице српске: Свадба у селима из околине Пећи и Призрена (1899) и Пећка патријаршија (1903). Акварел из Народног музеја у Београду упућује да је посетио Македонију (Вардарска клисура, 1913), а стигао је и до Свете Горе и воденим бојама извео Хиландар са конацима (1890), рад који се чува у фонду Галерије Матице српске.

Део цртежа и акварела на којима је са средњовековних фресака копирао накит, одећу, оружје, посуде, намештај и архитектуру, уступио је Народном позоришту у Београду. Они су коришћени као узор приликом израде костима и декора.³⁸ Пошто је као професор пензионисан 1899, Тителбах је одмах почео да ради као декоратер у Народном позоришту у Београду.³⁹ У Историјском музеју Србије чува се његова скица за завесу аранђеловачког дилетантског позоришта изведена техником пастела.⁴⁰

---

³⁶ Исто, 811; Ј. Грујић, нав. дело, 107.

³⁷ В. Карић, нав. дело, 813, 814.

³⁸ Б. Голубовић, нав. дело, 3.

³⁹ П. Ж. Петровић, Живот о рад Владислава Тителбаха, у: В. Тителбах, Аквареле и цртежи, Етнографски музеј у Београду, посебна издања, св. 2, Београд 1931, 1.

⁴⁰ Ликовна збирка Историјског музеја Србије, инв.бр.1227.

Тителбах је припремао «Културну историју нашег народа» коју је планирао да подели на два дела. Први део под насловом «Културно стање преткосовске српске државе» требало је да садржи представе ношње, оружја и других предмета везаних за српску властелу, већином рађених на основу описа у народним песама и народном предању. Други део би носио назив «Културно стање васкрснуте српске државе» а садржао би народну орнаментику, керамику, ношњу и архитектуру. Међутим, ову замисао уметник није реализовао.⁴¹

Учествовао је и у интерпретацији народних мотива и прављењу нацрта за ћилиме. Д. Ј. Илић је истакао да је Тителбах „прибрао по народу врло много мотива, почео...да ствара нове нацрте и положаје овим шарама, које се виде сада на многим ћилимима.“⁴²

Према Тителбаховом нацрту 1904. године израђена је споменица поводом двоструког јубилеја династије Карађорђевић, стогодишњице Првог српског устанка и крунисања Петра I Карађорђевића. У години обележавања ова два јубилеја, одржана је Прва југословенска уметничка изложба.⁴³ Том приликом изложбени одбор Великошколске омладине у Београду је расписао конкурс за израду споменице, коју је требало доделити учесницима изложбе. На конкурс је усвојен Тителбахов нацрт, а његов монограм „В.Т.“ налази се на аверсу споменице.⁴⁴

⁴¹ Б. Голубовић, нав. дело, 2.

⁴² Цитирано према: Н. Макуљевић, нав. дело, 139.

⁴³ Д. Тошић, Југословенске уметничке изложбе 1904-1927, 38-40.

⁴⁴ Д. Грбовић, Знамења настала поводом стогодишњице Првог српског устанка у збирци Завичајног музеја у Јагодини, Корени II, Јагодина 2004, 181, 183 (слика 3 и 4); М. Пилетић,

Тителбах је излагао и на изложбама у иностранству и добио неколико медаља. Прво на Светској изложби у Паризу 1889. где је приказао сто акварела које је назвао «Културноисторијске слике српског народа». Његова дела су била запажена и награђен је сребрном медаљом. Учествовао је и на Међународном конгресу за антропологију и етнографију у Москви 1892, Првој међународној изложби ношње у Петрограду 1902-1903 и Индустијској изложби у Лијежу 1905. године. На Балканској изложби у Лондону 1907. је за «Албум цртежа народних орнамената» добио златну медаљу. Тителбахови радови нашли су се и на Свесловенској изложби орнаментике у Пилзену, као и на изложбама у Амстердаму и Антверпену.⁴⁵ Ове изложбе су га афирмисале ван граница Србије. Из очуваних бележака, може се утврдити Тителбахов мотив за излагање у иностранству. Он је желео да покаже свету „да је наш народ примао културу (из Византије) из прве руке и да није онаква, какву је описују наши непријатељи.“⁴⁶

Тителбах је након смрти сина Стојана на Крфу 1917. године живео повучено од јавности, а последње године живота је провео веома скромно. Умро је 6. децембра 1925. у Београду где је и сахрањен у породичној гробници на гробљу код цркве Светог Николе.

Велики број радова који је остао иза овог истакнутог ствараоца се према тематици могу разврстати на илустрације народних песама, радове са етнографском тематиком (национални костим, обичаји, занати, кућа и покућство, керамика, накит, оружје), пејзаже и значајна места из Србије, споменике српске средњовековне архитектуре, сликарску и пластичну орнаментичку српског средњег века, различите скице и нацрте. Поред документарног значаја који имају, ови радови налазе своје место у оквиру формирања српске националне културе у 19. веку, односно део су настојања да се изгради и представи визуелни идентитет српске нације. Чињеница да је Тителбах био Чех који је читав свој радни век посветио овом послу, даје још већи значај месту које он има у српској култури и уметности 19. века.

Истраживање, прикупљање и приказивање етнографске грађе осим тога што је нудило сазнања о себи припадницима представљеног народа, било је и један од битних материјала у конституисању нације. У том контексту ликовна култура је имала изузетну важност јер је уз документовање грађе визуелно дефинисала нацију. Народ и његове карактеристике, предмети материјалне и духовне културе постали су битно обележје идентитета нације. У њима су виђени елементи народне аутентичности који су могли да буду различито коришћени. Народни мотиви транспоновани су у уметничко, декоративно и

Одликовања југословенских народа XIX и прве половине XX века (до 1941) из збирке Војног музеја у Београду, Београд 1987, 76.

⁴⁵ П. Ж. Петровић, нав. дело, 2.

⁴⁶ Исто.

занатско стваралаштво. У читавом процесу, Тителбах је нашао своје место и активно учествовао, а рад на изградњи српске нације и њеној презентацији проширио је излагањем на светским изложбама, где су државе-нације биле у могућности да прикажу сопствене културне, привредне и економске домете.

Ако се Тителбахова остварења сагледају кроз одговоре на питања каква је била атмосфера у култури која је условила њихов настанак, ко их је поручио, односно коме су посвећена, она постају значајни документи времена у коме су настала и сведочанство о настојању да се кроз упознавање и проучавање особености земље и народа изгради национални идентитет српске државе која се после дугог периода под страном влашћу наново конституисала. Овај рад је прилог проучавању Тителбахове делатности која свакако заслужује систематичнији приступ и детаљнију анализу очуване грађе.

Jasmina Trajkov
Regional Museum in Jagodina
Summary

THE WORK OF WLADISLAV TITTELBACH ON RESEARCHING AND PRESENTING OF SERBIAN CULTURAL - HISTORICAL AND ETHNOGRAPHICAL HERITAGE

The paper is about complete work and efforts of Wladislav Tittelbach (1847-1925), painter and graphic artist (Czech by origin), on researching and presenting of Serbian artistic, cultural, historical and ethnographical heritage.

Since 1885, Tittelbach was a member of Serbian Academic Society, and his mentioned work (previous enthusiastic) became a integral part of similar projects of Society. Also, he had been working as illustrator of personal album of Serbian Queen Natalia, in the period between 1884. and 1887. In the period of two years, Tittelbach had been working as a professor of High School in Jagodina, and some of his artistic works contain pictures of Jagodina.